

Ангел Павлов (София, България)

НАЗВАНИЯ И ГРАНИЦИ НА ГЕОГРАФСКИ И ДРУГИ ОБЕКТИ

Кажем ли Смолян – представяме си планината Родоп, с Благоевград – асоцията ни отвежда в Пирин, с Пловдив – Горно-тракийската низина, с Малко Търново – Странджа. Подобни са сравненията за други местни и национални природно-географски обекти.

Споменем ли Разград – речта е за Лудогорието, а Добрич – за Добруджа. Две съседни обширни историко-географски области в Североизточна България с обща съдба, предопределена с Берлинския конгрес от 1878. Тогава ръководителите на великите сили предават на Румъния Северна Добруджа, по късно от 1916 – 1940 г. и Южна Добруджа. В литературата и в говоримия език българските земи, отнети ни и оставени под румънско владичество са назовани “Южна Добруджа”. То прикрива, несправедливо откъсаната и друга българска територия – Северното Лудогорие и Побрежието¹. Понятието “Южна Добруджа” е по-тясно и не се равнява на фактически по-голямата наша територия оставена на Румъния. Точното понятие, съответстващо на несправедливо откъснатите български земи е “Южна Добруджа и Северното Лудогорие”. Това мое становище възприе краеведът Борис Илиев².

Научният му принос е, че на базата на природен метеорологичен феномен, авторът точно определя северната граница на Лудогорието. Но за южната – отговорът му е: “Възприемам становището на Васил Маринов!”³ То е по билото на Лудогорските възвишения⁴, Самуиловските, Войводското и Стана височини. Този подход е приложим само за административни – междусъседски, междуселищни, междуоколийски, междоокръжни, междообластни и междудържавни.

Границите на природно-географски области следва да са по водослива⁵. В енциклопедии и географски речници южната граница на Лудогорието е от северната страна по течението на реките Бели Лом и Провадийска. Началото им е от Водоразделните Ломски възвишения⁶. Те свързват юго-източния край на Разградските височини на север с Лудогорието, и то чрез най-южната и най-високата му част - Самуиловските височини. Тук природата образува отворената на запад прекрсната 50-километрова Белоломска долина⁷.

От вододела на Водоразделните Ломски възвишения е началото на първия десен приток на р. Бели Лом, наричан до 1978 г. от жителите на околните села Дуран дере, от предишното название Дуран – на днешното разградско с. Бели Лом⁸. Затова наричаме и притока Белоломско дере. То се влива в реката на северно от стената на язовир Бели Лом. От източната страна на вододела, над шуменското с. Звегор е началото на река Провадийска.

Продължавайки по магистралата за Русе от с. Осенец пътят е на нагорнище. На билото, на Разградските височини е с. Езерче, с много извори в околностите му. Названието му подсказва, че то произлиза от природно-географски обект “Езеро”. Езерото е било с площ от 30 декара и дълбочина 3 метра. Тукашното старо българско население “капанци” са го наричали Езерце, а турците – Езердже и впоследствие е Езерче. Според специалисти по българска филология правилно е селото да се нарича Езерец.

На 5 март 1945 г. е основано ТКЗС⁹ в селото. Увеличаването на обработваемата земя е с изкореняване горите край езерцето. Поройните дъждове свличат почвата в езерото и го затлачват с тиня. За по-малко от три години, през 1948 г. водата на езерото изчезва. Хората назовават местността “Суото езеро”, т. е. сухото езеро. И така, има с. Езерче, но – нямае зерце.

БЕЛЕЖКИ

¹ След 1960 г. побережието между градовете Тутракан и Силистра е известно като Крайдунавска Добруджа.

² Илиев, Борис. Родно Лудогорие (алманах) – С., 2008 (с. 16).

³ Маринов, Васил. Дели Орман (южна част) – С., 1941.

⁴ Шкорпил, Карел. Опис на старините по течението на река Русенски Лом – С., 1914 (карта II).

⁵ Гълъбов, Живко. Границата между Рила и Родопите. Сп. “Географски преглед” – С., 1949.

⁶ Джумалиев, Г. С. История на Шуменската крепост (принос към историята на гр. Шумен) – Шумен, 1927 (Приложение № 2).

⁷ Белоломска долина. Назоваваме я на името на протичащата по дължината ѝ р. Бели Лом. Долината се простира от Водоразделните ломски възвишения на запад до гр. Сеново, откъдето реката протича в пролом. Високите му скали са с пещери, някои още от времето на Второто българско царство са скални манастири. Проучени са през 1975 и 1976 г., с намерени 29 кирилски надписа. При археологическите разкопки на Торлашкия манастир, край гр. Цар Калоян. За първи път у нас на скален надпис е намерено името Изпор. Така е наричан първият български владетел хан Исперих във “Видение Исаево.”

⁸ Бели Лом - с., община Лозница, област Разград.

⁹ Трудово-кооперативно земеделско стопанство.